

Les millors obres de les lletres gironines (67)

El primer de novembre de 1965, des de Ràdio Popular de Figueres, ressonaven els compassos d'una sardana basada en una cançó popular que Pau Casals popularitzà arreu. Era *El cant dels ocells* en adaptació sardanística de Pep Ventura. Naixia el programa *Figueres, tres de la tarda*, que en poc canviaria per *L'Hora de Catalunya*. Per primera vegada des del 1939 ressonava la llengua pròpia en antena radiofònica. Una esclatxa com deia Albert Manent en la negra nit com proclamava Josep Palau i Fabre. Només tres anys després l'autor ho recordava en la «Salutació» que obre l'antologia de les cròniques que aplegà en el llibre que ens ocupa. L'aparició fou saludada pels qui glatiem per la pervivència de la llengua i la cultura: Esteve Busquets Molas des de les pàgines d'*El Correo Catalán* li dedica una bella columna, «Una hora deliciosa»; Octavi Saltor des de la *Revista de Palafrugell*, Joan Guillaumet des d'*El Noticiero Universal*... i molts altres en publicacions com *Tele-Estel*, *Los Sitios*, *La Vanguardia*... celebraren l'aparició de l'obra.

El llibre apareix el 1968. Emili Casademont aplega les cròniques tot respectant la fidelitat als textos llegits. En selecciona una quarantena i edità ell mateix el llibre en una gràfica de Girona. En nota d'entrada adverteix que procura que hi hagi un llenguatge radiofònic i no literari, és a dir, textos per a ser escoltats. El programa produeix impacte, només a Andorra amb el *Glossari andorrà* del seu gran amic Josep Fontbernat hi ha un programa similar (vegeu *Dominical* del **Diari de Girona**, 4 d'agost del 2024) de cròniques costumistes, divulgatives del món cultural, tradicional. A Barcelona caldrà esperar encara als aires nous de finals dels seixanta. Aquest programa té, doncs, l'alt honor de ser el primer en fer ressonar, altre cop, des de la imposició tirànica del 1939, el 1936 a les Illes balears, la veu pròpia catalana. A l'exili un programa setmanal, *L'Hora Catalana*, de Dolors Bargalló, a Mèxic i altres terres estranyes que escrivia Joan Alavedra, pregonava igualment la voluntat de ser. La coberta de Joan Felip Vila fa adoptar un to seriós i trist però carregat d'esperança en el futur de la catalanitat.

Al pròleg Montserrat Vayreda en fa, és clar, un sentit elogi: «Emili Casademont i Comas és el cronista serè i equilibrat que de l'Empordà, troba sempre les paraules adients per enaltir l'esperit de la raça. Gràcies a ell, els estaments socials menys il·lustrats, els indigents en formació i cultura i potser per això els que n'estan més afamats, han pogut saber el que Mossèn Cinto, Maragall i Guimerà representaven per les nostres lletres, el que la nostra música deu a Granados, Vives i Millet i la nostra pintura a homes com Russinyol, Cases i Utrillo. I qui diu els artistes diu els científics, els oradors, els santa, tots ells centrats en la història, la llegenda o els costums a terra que *L'Hora de Catalunya* reflecteix en la seva meravellosa unitat. Emili Casademont i Comas és el pregoner, l'herald d'aquesta hora tan nostra, suma i compendi de les infinites que han ajudat a configurar el país, aquesta hora sempre esperada, sempre seguida amb interès crei-

L'Hora de Catalunya

Els textos de ràdio, fugissers per naturalesa a, vegades es preserven. Emili Casademont ho va fer, i n'edità una antologia. Coneixem aquesta feina, el programa de ràdio, el llibre i la voluntat de ser, gràcies al seu esforç. Emili Casademont encetà un camí de represa i aconseguí l'acceptació dels oients. Era una emissió diària, festius inclosos, des de Figueres pel món.

A Figueres, la primera ràdio en català des del 1939

 Josep Maria Figueres

1968

Aparició de l'antologia de cròniques radiofòniques en edició d'autor.

xent perquè en ella ressona, viva i entranya de Catalunya vista i glossada des de l'Empordà, un seus angles més vitals.» Cita llarga que exposa el parer dels radioescoltes sensibles a la novetat. Unes poques gotes d'aigua tanmateix, però a les poques flors les ajuda a viure fent-les reviscolar...

Ens vàrem conèixer l'agost del 1980 en demanar-li un exemplar per exhibir a l'exposició de llibre català que m'havien demanat per les Setmanes catalanes de Berlín. Els llibres després es quedarien allà a la biblioteca de l'Ibero American Institut. Casademont se n'alegrà molt. En donà un i me'n dedicà un altre per a mi. Agrai molt la petició feta i a la figuerenca *Hora Nova* li dedicà un article. Avui l'obra és intrombable fora d'alguna biblioteca escadussera.

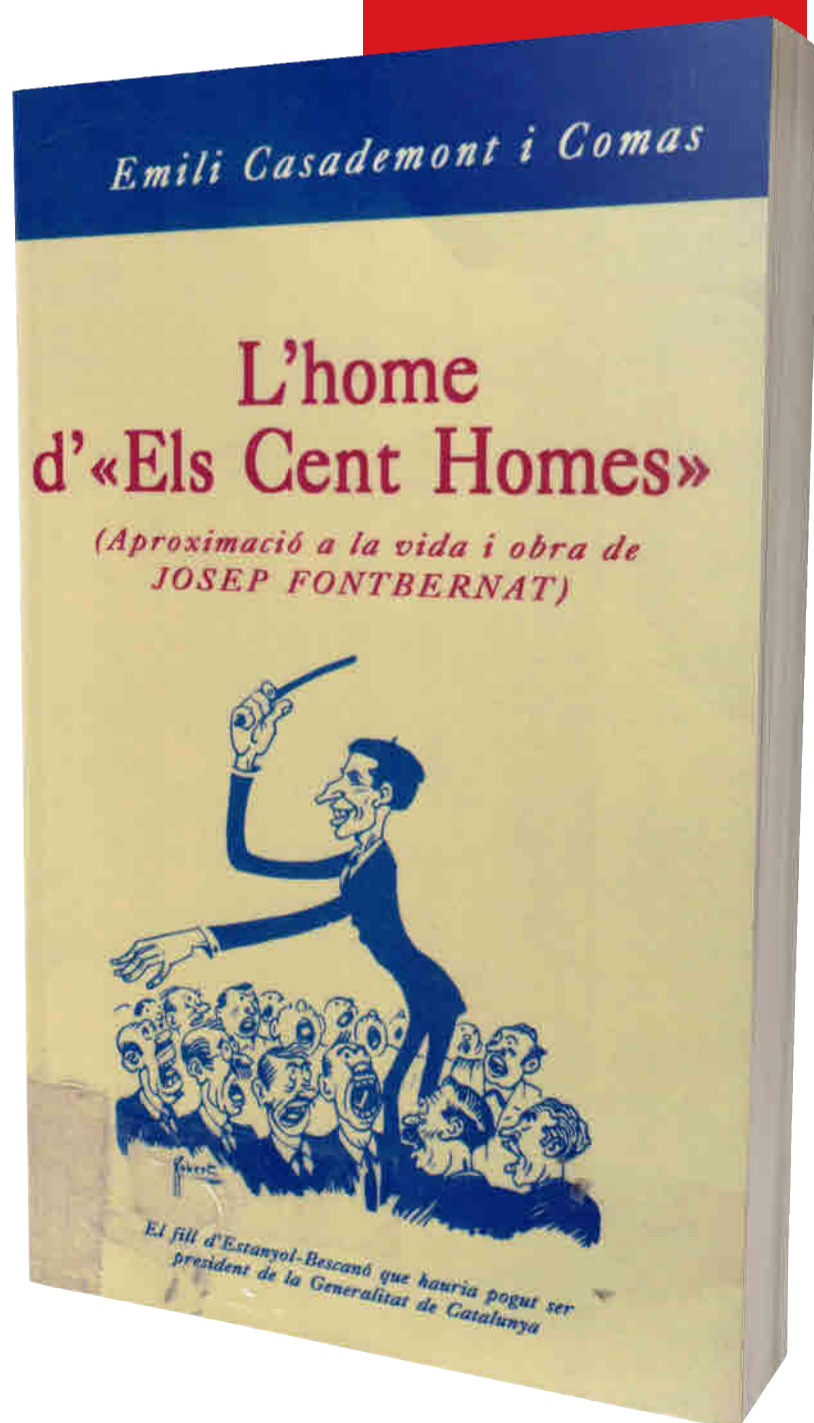
L'any 1985 el mateix Casademont des de Figueres el recordava en una pàgina dels papers empordanesos i explica com era el programa: rere la sintonia la crònica i acabava amb una sardana o altra peça musical, quinze minuts. Sovint s'intercanviaven guions

amb Fontbernat i així donaven projecció als seus respectius programes. Especialment en els exiliats d'Amèrica que enviaven cartes de suport pel que representava el fet. Li demanaven còpies de programes per llegir-ho a amics i així nasqué, explica l'autor, la idea de l'obra. I a les fires i festes de la Santa Creu del 1968 es presentà en societat al bell mig de la Rambla figuerenca i amb Carles Fages de Climent a la vora. Durà cinc anys i poc després altres emissores -Ràdio Manresa, Ràdio Joventut d'Inca...- en seguiren l'exemple...

Arran de la campanya de recaptació de diners per al monument a Pep Ventura feu una emissió especial, el 6 de març del 1966, al carrer, amb la cobla Montgrins i entre sardana i sardana Fontbernat feia un programa especial i múltiple. Ho recordava amb afecte pel que representà per a la ciutat.

1996

Biografia del seu gran amic i promotor també de l'artículisme radiofònic en català.

«Jo no sé què té aquest Empordà que me l'estimi tan singularment, i que em sembli que estimant-me'l en ell ja estimo a tot Catalunya. És cert que tot Catalunya està en tota ella, i tota en cada una de les seves parts; però encara en aquesta de l'Empordà jo hi trobo, jo hi sento com enlloc, lo que podríem dir-ne el principi actiu de la catalanitat. Vull dir que crec que si tot Catalunya se perdés, però restés l'Empordà, Catalunya podria tornar a ésser un dia o altre més gran i més forta que mai hagués estat; i que, pel contrari, de tot Catalunya sols l'Empordà se perdés, la pàtria ja no fora ella mateixa...»

Aquestes paraules, volguts oients, no són pas meves. Encara que també ho podrien ésser. Són paraules recollides de les pàgines d'un formós llibre de Joan Maragall. L'Empordà ha tingut, en tot moment, nombroses plomes -i de les millors, és a dir, de les més inspirades- que han sabut cantar les seves beutats. La del poeta excels de Catalunya, la que va escriure els versos immortals de la famosa sardana d'Enric Morera dedicada a la bella terra empordanesa, va ésser una d'elles. Però també cal remarcar que n'hi ha hagut d'altres, com les de mossèn Cinto Verdaguier, Josep Maria de Sagarra, Josep Maria López-Picó, Anicet de Pagès, 'Victor Català', Josep Pla, Maria dels Àngels i Montserrat Vayreda, mossèn Manuel Pont, Carles Fages de Climent, etc., que ho han fet i encara ho fan d'una manera encesa i magnífica. Aquest darrer, el nostre bon amic i llorjat poeta Fages de Climent, per exemple, amb el seu -emocionat i inspirat *Himne a l'Empordà*:

'Si tots els federals ens estrenyem la mà / per encerclar l'amor d'aquesta gaia terra

Un fragment Elogi de l'Empordà

El programa, i de retruc el llibre, és una visió divulgativa del que és el país, els seus homes -Verdaguer, Casals, Rusinyol... els seus espais significatius -Andorra, Banyoles, Tossa...-, trets de la identitat -Nadal, sardana...- i la voluntat és ajudar a construir el que el franquisme ensorrà, i molt bé ho feu amb efectes perniciosos encara. Aquest fragment l'hem de situar escoltant una ràdio només en espanyol, tots els programes només en espanyol. I no és estrany que Emili Casademont fos estimat.

/ on les verges estàtiques tenen perfils de gerra/ i la lluna i el sol són de menta i safrà...»

L'Empordà és terra de llegendes. Terra de virtuts i terra de meravelles. Amb els seus Pirineus, que la separen de les altres terres catalanes de França, i les muntanyes

Emili Casademont i Comas, de l'Àfrica a l'Empordà

Emili Casademont i Comas (Girona, 1936 - Figueres, 2012) va ser un periodista de dilatada trajectòria. Del *Diari de Àfrica* i *Àfrica Deportiva* els anys cinquanta a treball d'agències, de Reuters a Europa Press, passant per Efe i Logos. I molts diaris -*Avui*, *Los Sitios*, *Mundo Diario*...- i altres publicacions com *Cani-gó*. Pel que fa a ràdio fou redactor de Ràdio Girona i col·laborador de moltes altres emissores fins que *L'Hora de Catalunya* el feu entrar a la història de la premsa catalana com a capdavanter, igualment fou el primer en usar el català en la premsa esportiva després del 1939 i a *Gerona Deportiva* en la secció «El personatge de la setmana». Els darrers anys fou articulista del **Diari de Girona**, director de *9 País* i *Hora Nova*, on exercí un

mestratge com destaca Josep Playà en la necrològica a *La Vanguardia*, en la qual remarca una entrevista que explicava que als 12 anys feia un diari que repartia als companys d'escola l'endemà. Autor d'una biografia sobre el seu amic i company Josep Fontbernat. La seva documentació i arxiu fou donat a l'Arxiu de Girona, el qual eliminà, tot fent-ne però una relació, els articles dels diaris digitalitzats. No ocupaven tanmateix tant espai i valia la pena preservar-ho. Si algú es gosa acarar amb l'estudi de la seva vida i obra, o del periodisme gironí, ho tindria més fàcil amb els papers que amb una relació i anar a cercar amb el perill que algun exemplar, com passa, no estigui conservat i, per tant, no estigui digitalitzat. Que

de Salines, de Requesens, de Roda i de la Mare de Déu del Mont. Tot a l'Empordà té una mena de regust hel·lènic. Tot és grec: el seu cel, les seves costes, les seves produccions naturals, les seves danses, els seus jocs populars, el mugit dels bous del llac de Castelló anomenat 'bruel', la seva sardana... I era grec el vestit antic que portaven els empordanesos, així com també era grega la barretina. I cap allà al Golf de Roses, es nota una influència molt forta del tipus hel·lènic; influència que, després de més de vint-i-cinc segles, encara se'n mostra bastant pura.

La tramuntana! Ja en el segle IV abans de Jesucrist, era conegut aquest vent amb el nom de 'cirtio', és a dir, el nom d'una divinitat hel·lènica. I el 'cirtio' o tramuntana, com Sèneca deixà escrit, bufava per tot l'Empordà i, sobretot, per les planúries de Narbona, on feia caure cases i muralles.

És creença força estesa, cars amics que ens escolteu, que la tramuntana surt d'un forat, que està enmig d'una gran espessor de bosc amagat entre un massís de muntanyes pirinenques. Aquest forat, segons diuen, com més va més gran es fa. Primerament, s'hauria pogut tapar amb un tap de suro; després, ja s'hauria necessitat un plat; ara fa una cinquantena d'anys, hauria estat menester un barret de capella, i avui expliquen que no el taparien ni amb una pell de bou. D'altra banda, hi ha qui creu que la tramuntana la va portar el déu Eol a Roses; el déu del vent i les tempestats, una vegada, se'n serví per tal de lluitar contra l'harpia Pogarda i, un cop derrotada aquesta, Eol va tornar a la seva illa, deixant la tramuntana abandonada al camp de batalla, és a dir, prop del Cap de Creus...»